

INSIGHTS TO THE PARSHAH - TOLDOT

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק:

נצי"ב – העמק דבר

אברהם הוליד את יצחק – זהו מכלל תולדותיו, שבכל דרכיו והליכותיו היה ניכר ורשום שהוא בנו של אברהם, ולא כן ישמעאל שהיה גם כן בן אברהם אבל לא היה ניכר בהליכותיו שהוא בנו. ומספר הכתוב שבשביל שהיה יצחק בכל הליכותיו "בן אברהם".

רד"ק

יש לפרש עוד שהיה ישר ונאמן והולך בדרך טובה ואהוב לבריות כמו אביו עד שהכל אומרים עליו: אברהם הוליד את יצחק.

וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוּנִי בְּלוֹ פְּאֵדָתָהּ שְׁעָר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו.

כלי יקר

ויקראו שמו עשו – שנעשה ונגמר בשערו זה הוא סימן שיהיה העוה"ז חלקו וגורלו, ולא יהיה לו עוד חלק בעולם הנצחי, כי ההבדל בין קניית שני מיני שלימות אלו הוא זה, כי מיד כשנולד האדם הוא משתמש בכל הכלים הגשמיים וכל ה' חושים פועלים פעולתם ויש לו מיד חשק ורצון אל כל התאות שהחומר חומד ומתאוה אכול ושתה ויתר שמושי הגוף ההכרחיים, אבל בכלים השכליים כמו המוח והלב והשכל עצמו אין האדם משתמש בו ביום הולדו כלל, כי האדם עיר פרא יולד (איוב י"א:י"ב) אך בבואו בימים יפקח עין שכלו ויקנה זה השלימות המעולה מעט מעט כמו שבארנו פר' בראשית בפסוק ויהי האדם לנפש חיה (בראשית ב':ז'). ולפי זה מה שנולד עשו נגמר בשערו זה מופת על שכל עיקר תשמישיו יהיו בכלי החומר הנעשים ונגמרים בעת הולדו ואינן מוסיפים בעצמותם שום תוספת.

חפץ חיים עה"ת

ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה. (כ"ה לב)
לפלא הדבר, את הצדיק מביאה הזכרת יום המיתה לידי תשובה
ויר"ש, ואצל עשו להפך, מכיון שהוא הולך למות, ע"כ מה לו
ולבכורה? אא.

וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וּבְגָדִים עֲדָשִׁים וַיֵּאכַל וַיִּשְׂתֶּה וַיִּקַּם וַיִּלֶךְ וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה:

רשב"ם

וימכור את בכורתו – בדמים, ואחר כן ויעקב נתן לעשו וגו' – כמנהג בני אדם לקיום דבר.

(א) וְיִהְיֶה כִּי זָקֵן יִצְחָק וְתִכְהֶינּוּ עֵינָיו מֵרָאית וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנֹו הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַנְּנִי.
(ב) וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זָקֵנְתִי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי. (ג) וְעַתָּה שָׂא נָא כְּלִיף תְּלִיף וְקִשְׁתְּךָ וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצֹדֵדָה לִי צִיד. (ד) וְעֵשָׂה לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְהִבִּיאָה לִי וְאֶכְלָה בְּעֵבֹור תְּבָרְכֶךָ נַפְשִׁי בְּטָרִם אָמוּת.

רד"ק

ועשה לי מטעמים – לא היה שואל הצייד לחסרון שהיה לו ממאכל, כי עשיר גדול היה ומקנה רב היה לו, אלא שהזקנים נפשם קצה בהם ומתאווים המאכלים ומבקשים דבר חדש מוטעם במאכלם, ובשר הצייד הוא מאכל חדש שאינו מזדמן תמיד כבשר הצאן והבקר והעופות הגדלים בבית, לפיכך שאל יצחק מעשו בנו להביא ציד וייטב לבו בו ויברכנו, כי ידע כי צריך הוא לברכתו כי לא היה איש הגון וטוב, אבל יעקב לא היה צריך לברכה, כי ידע יצחק כי ברכת אברהם לו תהיה וברית קיום הזרע המיוחד לאברהם, ובניו ירשו את הארץ; ואברהם גם כן לא ברך את יצחק.

מלבי"ם

רק ההתעוררות שהתעורר עתה לברך את עשו היה ממה שאמר בפסוק הקודם שעשו לקח נשים מבנות כנען, ושהיו מורת רוח ליצחק ולרבקה, ובזה כבר הכיר יצחק כי עשו אינו ראוי לברכת אברהם, וידע כי יעקב לבדו הן מצד שלקח את הבכורה ובהר לחלקו עבודת ה', והן מצד צדקתו הוא הקדוש לאלהיו, והוא אשר יירש את ברכת אברהם וכל זרעו יהיו מובדלים לעבודת ה', ואחר שראה והבין את זאת היה דואג בעד שני בניו, אם בעד עשו שראה שע"י רשתו נדחה מהבכורה ומברכת אברהם ויהיה כמשפחות האדמה, ואם בעד יעקב אחר שכל זרע יעקב יהיה מופרש לעבודת ה' א"א שיתעסקו בעבודת האדמה ובענינים ארציים, כי עסקים כאלה ישביתו אותם מעבודת ה', וכמ"ש אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזרע בשעת זריעה תורתו מתי נעשית, וגם מי ילחם מלחמותיו להגן עליו מני צר הלא חזקי הצורה הם חלושי החומר ואיך ילחם עם גבורים אשר יעלו עליו לכבוש את ארצו, ובזה חשב מחשבות שלא יאבדו שני בניו יעקב מתוך עניו וחלישת חמרו, ועשו מצד שנדחה מבכורתו ונעשה איש שדה, לכן רצה ששני בניו יהיו לעם אחד, כישראל ושבת לוי, ורצה לברך את עשו ברוב עושר ודגן ותירוש ובגבורה למלחמה ולממשלה, וזרע יעקב יהיו מיוחדים רק לעבודת ה' כשבת לוי אחרי כן, ובני עשו יספיקו להם טרפם ולחם חקם ויגינו בעדם מכל צר כמו שעשו ישראל אח"כ לשבת לוי, וזרע עשו יהיו הממוצע בין ישראל להעמים, כמו שהיה באמת אח"כ ישראל נגד שבת לוי, ועל כן רצה להכין את עשו על ידי ברכתו שיהיה לו משמני הארץ ורוב דגן ותירוש ושיהיה מושל עמים ומצוה לאומים, ועת יופיע רצון ה' להנחיל תורה לעמו יהיו זרע יעקב כלם עובדי ה' שומרי משמרת הקודש, וזרע עשו יפרנסו אותם ויגינו עליהם כקליפה והעלים השומרים את הפרי.

Rav Soloveitchik

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ - *And may the Lord give you of the dew of the heavens and [of] the fatness of the earth.* When Jacob bought the birthright from Esau, Jacob attained the privilege of serving in the *Beis Hamikdash*. Isaac's blessings, on the other hand, were meant to confer material benefits. Jacob wanted a God-oriented existence as well as the niceties of life, while Isaac doubted that one could have both. He did not think it possible to be a committed servant to the Almighty and still have the *טַל הַשָּׁמַיִם*. As a result, Isaac originally intended that the latter blessing be bestowed upon Esau, not recognizing Esau to be a murderer and a cheat. Isaac assumed that Esau would at least follow the *sheva mitzvos b'nei Noach*, Noah's moral code.

Rebecca had a different view of the material benefits in Isaac's blessing. The Torah teaches man how to combine both spiritual and physical objectives: how to plan, how to succeed and at the same time observe the covenant. Man is both a metaphysical as well as a secular being. The Torah takes man's mundane activities and hallows them. One must work six days and hallow the seventh to God, abstaining to raise oneself spiritually. To the poor, we must give ten percent. Disciplining ourselves to withdraw, to give away, is part of our service to the Almighty. Without the *טַל הַשָּׁמַיִם*, Jacob could not absorb this vital lesson. (*Boston, undated*)

(כב) וַיִּגַשׁ יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו וַיִּמְשְׁהוּ וַיֹּאמֶר הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֶשָׂו. (כג) וְלֹא הִפְיֹרוּ כִּי הָיוּ יָדָיו כִּיְדֵי עֶשָׂו אַחִיו שְׁעֵרֶת וַיְבָרְכֶהוּ.

חזקוני

הקל קול יעקב – לא נסמך על הקול כי כמה פעמים הוא משתנה על ידי צעקה וקור, פעמים עבה פעמים צלול.

אבל על כי היו ידיו כידיו עשו אחיו שעירות – כסבור דבר ברור הוא, ודבר זה גרם לו ברכה.

רש"י

קול יעקב – שמדבר בלשון תחנונים: קום נא (בראשית כ"ז:י"ט), אבל עשו בלשון קנטרין דיבר: יקום אבי (בראשית כ"ז:ל"א).

מנחם ציון

בפסוק נאמר „הקול קול יעקב והידיים ידי עשו וגו' ויברכהו" ולא נאמר מה היתה הברכה. ויש לבאר שהברכה היתה שיזכה להרכבה, מיוזג הרמוני של קול יעקב וידי עשו. יצחק ראה בזה טיפוס נעלה ורצוי, איחוד של תורה וגבורה, של רוח וכת, של ספר וסייף. כשהשעה דורשת גם על יעקב להשתמש בגבורה, כח וסייף, אלא שתורה, רוח וספר הם אצלו תדירים, עיקר העיקרים, עשו גם כן משתמש לעתים רחוקות ברוח ובספר, אבל הסייף והאלימות הנם אצלו תדירים, עיקר העיקרים, לכן נאמר אח"כ בעצם הברכות „ויתן לך" בו' החיבור היינו שהן נוספות אל הברכה הקודמת.

אמת ליעקב – לר"י קמינצקי

אבל שונה מזה היתה מדתו של יצחק אבינו. דרכו בעבודת ה' היתה מיוסדת על מדת הדין והמשפט, כלומר מטרת האדם עלי אדמות היא לחיות כל שלבי חייו בתוך הגבולות המדויקים של רצון ה' בלי לסטות מזה כלל, ואין שום מקום לפשרות בזה. התנהגות מעין זה מתפרסמת ומתחבבת רק אצל אלו המוכנים למשמעת חמורה וקפדנית ולהקרבה עצמית, שאמנם זכה יצחק אליה עד שבשעת העקדה מסר את נפשו ברצון ובשמחה כדי לקיים את רצון ה'. אין זה מפתיע, איפוא, שדרכו של יצחק לא היתה קוסמת ומושכת ורק מעטים הצטרפו אליה. רק תלמיד מובהק אחד היה לו, יעקב איש תם יושב אהלים, והוא זה שהמשיך את מסורת אברהם בדרכו הוא.